

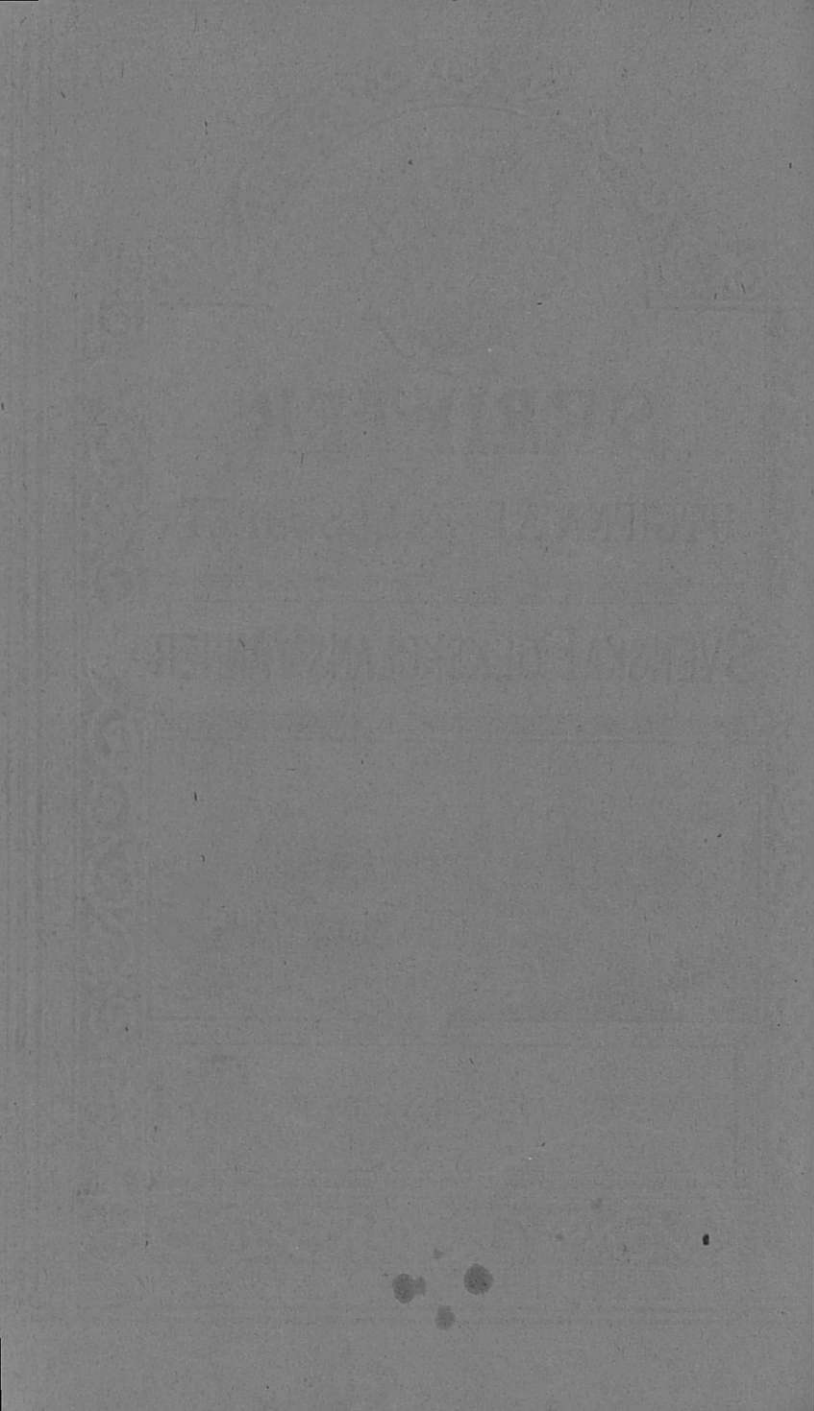

SKRIFTER
UTGIFNA AF SÄLLSKAPET

SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

FEMTE HÄFTET.

a/
Hårdt pröfwad.

Skildring ur wärkligheten

af

Zakarias Nielsen.

Öfversättning från danskan.

Helsingfors.

Tidnings- & Tryckeriaktiebol:es tryckeri, 1884.

Gamla Elsa, den fattiga lumpsamlerskan, som dog för ungefär tio år sedan i en by i mellersta Själland, war en owanligt trogen och själsstark kwinna. Hennes lifs historie är en underbar kedja af försakelser och lidanden, men också underbart rik på tålmod och uthållighet.

Hon war född i Kristianshamn den 1:sta april 1800. Detta år uppgaf hon åtminstone i sina wälmafts dagar som sitt födelseår; men i sina sista dagar trodde hon sig alltid wara mycket äldre; hennes lif förefom henne så ohyggligt långt.

Hennes far, som war ämbetsman, war en mycket wälmående man. Han ägde också själf den stora, wackra lägenhet, som han bebodde, de yttre förhållandena woro således mycket lofwande för Elsa; men föröfrigt war hemmet högst olyckligt. Rik och uppträden hörde till ordningen för dagen, och fadern, som lefde i ett otillåtligt förhållande till en främmande kwinna, brydde sig hwarken om hustru eller barn. Snart blef hemmet upplöst, i det föräldrarnes äktenskap upphäfsdes och barnen lämnades till främmande människor.

Lilla Elsa lämnades i wård till sin mormor, som war jordegumma och bodde på norra Själland. Här hade hon goda och glada dagar; mormodern, madam Beck, war en hjärtegod gumma och tillika en förnuftig, omtänksam och trofast fostermor. Daktadt hon war nästan blind, kunde hon dock wäl se de oarter som tidigt wisade sig hos Elsa, liksom hos andra barn, och hon förstod så wäl att rycka bort dem med sin säkra hand, ehuru hon alltid tog sakta och warsamt.

Madam Beck öfwade en widsträckt läkarepraktik såsom „floß gumma.“ Det kom folk till henne både natt och dag, och ofta blef hon kallad långt bort till främmande trakter, för att kurerera sjuka. Hennes rykte war så fast grundadt bland folket i

en stor omnäjd, att hon allmänt blef ansedd för att vara bättre än en wärklig läfware. De medel hon använde woro i regeln enkla men walda med omtanke. Hon gjorde inga konstler med wälsignelser och läsning, utan brukade wärkliga läkemedel.

Ofta måste Elsa, medan hon wärte upp, hjälpa till i hemmet med att koka dekokter af örter, laga salwa eller dyligt; wid att sölunda ständigt hafwa läkemedel till hands, samt bitti och sent höra på de råd mormodern gaf de sjuka, tillägnade sig barnet småningom en del af den gamla gummans läfkonst — något som senare i lifwet war henne till mycken nytta.

Madam Beck förjde för att Elsa fick en särdeles god skolorundervisning, höll henne äfwen i hemmet till ordning och slit, lärde henne flere handarbeten och deltog i det hela med stor omsorg och kärlek i barnets uppfostran.

Efter konfirmationen måste Elsa själf förtjäna sitt bröd. Hon uppförde sig wäl, hwart hon kom, war lydig och läraftig och blef snart en dugtig flicka. Det är föröfrigt mycket litet man känner om Elsas första ungdoms tid; den tyckes alls icke efterlämnat något djupt minne hos henne själf, åtminstone talade hon aldrig om den på sina äldre dagar.

I en lång följd af år tjänade hon som husjungfru hos en förnäm familj i en af de själländske handelsstäderna. Medan hon tjänade där, war hon ibland i tillfälle att tala med sin mor, som hade bosatt sig i samma stad. Fadern bodde i en annan handelsstad några mil därifrån och där lefde han i god ro tillsammans med sin älskarinna. Om Elsa någongång i sina yngre dagar såg och talade med honom, wet man ej, men man antager det dock.

Elsa hade två syskon, en bror som war styrman samt war gift och bosatt i England, och en syster som blef gift med en wälbehållen man, i samma stad där Elsa tjänade.

Liksom de flesta unga personer fick också Elsa besök af kärlekens själfbudna gäst. Det war icke någon rik och förnäm ungerswen hennes blickar föllo uppå; det war endast en ringa och oansenlig ung man — en fattig muraregäst; men hans blick war frimodig och hans hjärta war ärligt och trofast. De

gåfwo hwarandra hand och löfte och det war ett löfte som band med kärlezens stora makt. Men denna förbindelse wäkte stort misnöje hos Elsas mor och syster; de försökte öfvertala henne att gifwa muraregesällen på båten; men då deras omsorg slog fel, tillgrepo de hårdare medel. Modern hotade med att förskjuta henne för hela lifwet om hon ej öfwer gaf sin friare, och systern, som hade antagit ett förnämnt sätt wisade henne också hårdhet. Från faderns sida kunde hon ej wänta någon tröst eller medhåll, han gif ju sin egen wäg och brydde sig ej om någon af de sina. Men brodern då, den raske, hurtige sjömannen, som färdades långt borta wid främmande kuster — manne icke han, när han lärde känna hennes olyckliga ställning, skulle hjälpa henne öfwer skären och föra henne i hamn! — — Då kom där en dag ett bref från England med underrättelse om att han hade drunknat i Nordsjön.

Det war tunga mörka dagar för Elsa, men hon sökte styrka och tröst hos Gud, och hoppet om bättre tider glimmade dock stundom fram som en solstråle mellan de mörka skyarne.

De två unge höllo trofast tillsammans hela sin förlofnings-tid. Slutligen gifte Elsa sig, trots moderns hotelser, med den fattige handtwärkaren och flyttade med honom till Köpenhamn.

Det war endast ett tarfligt hem de där fingo, men lyckan war bosast hos dem.

De första åren lefde Elsa och hennes man i, jämförelsewis, goda omständigheter, de woro båda slitiga och sparjamma och saknade hwarken bröd eller kläder; men efterhand som familjen tillwänte blefwo förhållandena swåra nog. Elsa måste bli hemma hos de små och kunde nu endast förtjäna litet, och mannens dagspenning wille icke mera räcka till som förr.

Länge kämpade man och hustru tappert för att hålla nöd och brist utom dörren; men wilkoren blefwo dock dag för dag trängre. Dsta föreföll det den fattige muraren tungt, att han — oaktadt all ansträngning och god wilja — icke förmådde skaffa det nödwändiga för hustruns och barnens underhåll, och liksom mången annan fattig arbetare, började han så småning-

om söka slafkans dåliga tröst, och gjorde ofet därigenom naturligtvis ännu tyngre.

„Hurudant slut skall detta taga?“ tänkte Elsa djupt be-
fymrad. — Hon hade alltid sett upp till sin man med aftning
och kärlek, och de hade lefwat så innerligt lyckligt tillsammans;
men nu hade deras äktenkapliga lycka fått en remna, som dag
för dag blef djupare. Dock älskade hon honom ännu och war
kärleksfull och öfwerseende emot honom.

Ungefär tio år hade wäl kunnat förgå sedan Elsa blef
gift. Många sköna folkskenskandagar hade hon haft under den ti-
den, men också många mulna dagar. Nu förestod wintern, pröf-
ningens falla och hårda winter.

En dag satt hon i sin lilla fattiga kammare och arbetade
flitigt. Två små bleka barn med sjukligt utseende lekte på golf-
wet, och det tredje låg i waggan wid hennes sida. Såwål
moderns som barnens klädsel vittnade om stor fattigdom, och
umbärande och nöd stodo präglade i allas ansigten.

Med ens hörde Elsa ett underligt doft larm nere på ga-
tan; det war som droge en hel folkskara igenom den lilla,
trånga gatan, där det eljes plägade wara tämligen tyst. Hon
öppnade ett fönster för att se hwad som war å färde; men
hwilken förfärlig syn! Där nere wid ingångsdörren till huset
låg på en bår en man med ett blekt, försupet utseende och med
blodiga sönderrifna kläder. En stor skara trasiga pojkar och kä-
ringar stodo omkring och sågo med nyfikna blickar på huru fyra
muraregesäller arbetade med att uppreja den olycklige från
hans läger.

„Ja lilla madam, ni måste taga det med lugn!“ ropade
den ena af gesällerna upp till Elsa.

„O Gud i himmelen! hwad har händt?“ utropade hon
förfärad.

„Han föll ner från ställningarna som . . .“ Elsa sjönk
affwimmad ned på golfwet. Barnen som anade en olycka, bör-
jade att skrifa, hwarwid grannarne kommo till, hjälpte Elsa att
återfå fansen och nedtystade barnen.

Men Elsa fick aldrig mera se sin man; en häftig feber lade henne på sjukfängen och i fyra veckor låg hon utan att weta till sig själf. Mannen blef ej förd till sitt hem, utan efter en stunds rådslag mellan kamraterne, af dem buren till ett sjukhus, där han efter några timmars förlopp afled.

Nu war den sjuka, hjälplösa kinnan lämnad allena med sina tre små barn. Svår och plågsam blef hennes sjukdom, och eländet i hennes hem war stort; men kärleksfulla hjärtan woro dock hjälpsamma emot henne isynnerhet war hennes swärmor henne till stor nytta under dessa tunga dagar. Hon flyttade in i det lilla hemmet och wårdade wänligt såwäl de små, som deras sjuka moder. En liten pension som hon hade efter sin aflidne man, delade hon troget med den hårdt pröfwade familjen, och hennes kärleksfulla, goda hjärta utdelade tillika tröst och hopp åt alla.

Elsa kom åter till fötters, men det förgick veckor och månader, innan hon helt och hållet återfick hälsa och krafter. Dock war hennes själ stark, trots sorgens och smärtans kamp, och hon började åter frimodigt se mot framtiden.

„Gud will nog ännu göra allt godt för mig,“ sade hon ofta när hon talade med sin swärmor om de förswunna mörka dagarna. „När jag nu åter blir riktigt rask, skall jag riktigt med allwar taga mig för att arbeta. Du will ju nog blifwa hos oss kära swärmoder? Nu har du delat de onda dagarne med oss; will Gud, kommer det nu bättre tider och då skola wi få det lugnt och godt hos oss.“

„Ja till hwad nytta kan jag wara, min slicka, jag är så gammal.“

„Säg icke det; du är det bästa stöd för oss, näst Wår Herre, och wi kunna alls icke undwara dig; du är som en mor för oss allesamman.“

Elsa fick arbete wid en cikoriefabrik, hwarest hon måste tråla från tidigt på morgonen och hålla ut till sent på eftermiddagen. Det war swårt för henne, men hon förtjänade bra med pengar, och däraf war det stort behof i hemmet.

Trött och utmättad war hon, när hon mot aftonen wand-

rade hem, efter slutadt dagswärke; men när hon då trädde in om hemmets tröskel och såg huru gladt barnen skyndade henne till möte, wet all trötthet bort; och ofta när hon efter dagens skilsmässa omfamnade sin minste lille gosse, medan de två andra barnen och den kära gamla swärmodern stodo omkring henne och talade om dagens små händelser, fylldes hennes ögon med klara, glänsande glädjetårar. Så war hon dock rik midt i sin fattigdom! Och dag för dag blef hon rikare, ty hoppets stämma ljöd allt högre och högre i hennes själ.

Men ny kamp, nya sorger förestodo. Det war, som om Vår Herre endast hade väntat med dem, tills hon hade samlat så mycket krafter att hon kunde stå ut därmed.

De två älfsta barnen blefwo angripna af en långsamt tärande sjukdom, som dag för dag gjorde dem mera magra och bleka. Alla främmande personer som sågo dem, förstodo strax hwarthän sjukdomen syntade, men modern tröstade sig med att sommaren, som förestod, med sin värme och glädje skulle gifwa ny näring åt de domnande lifskrafterna.

„Herre gör du allt ljust och godt för dem!“ bad hon ofta, och Gud hörde hennes bön; men hon förstod det först långt efteråt. Inom en kort tids förlopp dogo de båda.

Swärmodern, den gamla trofasta swärmodern, satt i sin länstol och gungade fram och tillbaka. „Herre Gud, de barnen, de barnen! — det war tungt Elsa; jag är rädd att också jag snart är färdig.“

Kort tid därefter blef hon förd till kyrkogården och lagd wid sidan af sin son och de två små.

Samma eftermiddag satt Elsa i sitt rum med sin lille gosse i famnen. Hon slog sina armar omkring honom och tryckte honom fast intill sig, medan tårarne rullade utför hennes kinder.

„Mitt älsfaste barn! Du är det enda, det enda, som nu återstår mig; men dig får jag också behålla — det tror jag, det wet jag; ty eljes är det förbi med mig. Men så länge jag har dig, skall jag hålla ut. Och du skall få det bra, så widt det beror på mig; jag skall köpa dig lyckan med mitt lif.

Ett halft år hade förgått

Elsa hade åter kommit till ro efter de sista tunga sorgerna. Väl gåfwo dessa nu och då starka efterdyningar i hennes hjärta, men aldrig förfjönt hon i modlöshet eller misströstan. Hon hade ett mål att kämpa för, och om ockfå vägen skulle gå genom elden, så måste hon nå det. Och detta mål war hennes barns framtidslycka. Ja, detta barn måste räddas ur denna världens nöd och elände. Hvad gjorde det om hon själf skulle lida, waka och arbeta?

Mången annan kwinna hade kanske i hennes ställe anmält sig hos fattigwården, lämnat barnet att underhållas och själf öfwerlämnat sig åt en slö sorglöshet; men Elsa stannade i sitt lilla fattiga hem, lefde sitt lif i stillhet, arbetade och bad. För ingen war hon en börda — mången blef hon, genom sitt exempel, till wälsignelse. Men dessa wärre skulle äfwen detta hem beröfwas henne.

En morgon tidigt stod hon och klädde på sig, samt skyndade sig att blifwa färdig för att gå till fabriken. Hon tänkte sin lille gosse med dynorna, för att han skulle ligga lugnt och godt, tills den fattiga, gamla granngunman senare på dagen skulle komma in, för att kläda på honom och taga honom med in till sig. Elsa tryckte en kys på gossens kind och wille skynnda bort. Då märkte hon, i det hon öppnade dörren, en underlig, bränd luft, och höga rop ljödo upp till henne nerifrån. En rysning for igenom henne och hon såg med ångest bort till det sifwande barnet.

„Eld! eld!“ ljöd det nu från gatan, wäktarens pipa hwifslade, och folket började strömma till.

Hastigt grep hon gossen, swepte några trasor omkring honom och sprang nedför trapporna med honom. En kwäfwande rök slog emot henne, då hon kom till den nedersta trappan; men hon slapp ut och stod räddad med sitt barn på gatan.

Elden hade uppkommit genom oförsigtighet, i det en snickare som kokade fernissa, hade aflägsnat sig på ett ögonblick från sin gryta, hwarunder elden fick tillfälle att gripa tag i några trästycken, som woro lagda till torkning.

Snart slogo flammorna ut från fönstren, och ett par timmar därpå var hela huset förvandladt till en rykande ruïn, med remnade murar och förkolnade bjälkar.

En mängd fattiga familjer hade nu blifwit huswilla, men ingens ställning var dock så olycklig som Elsas, det lilla bohag, som hennes hem inrymde, var nu lagdt i aska; men hon fick ej tid att öfverwäga sin olyckliga ställning. Förvirrad och uppfylld af fruktan för faran som hon nys hade varit i, sprang hon med barnet i famnen uppför gatan, wäl om hörnet och fortsatte sitt lopp från gata till gata tills hon stod utanför den stora bullerfamma staden. Då sjönk hon ner i gräset och låg så en stund innan hon rätt kunde komma till besinning. Så fattig och olycklig hade hon aldrig varit, men barnet hade hon ju dock ännu. Hon slog sina armar tätt omkring det, böjde hufwudet ned emot det och utbrast „Gud ware lof att jag dock fick behålla dig, du lilla hjärta!“

Då hon juttit en stund, reste hon sig och wandrade med barnet på armen, norr ut långsmed strandvägen. Hon gick på winst och förlust, förlitande sig på att Wår Herre skulle styra hennes steg till en eller annan tillflyktsort, och en sådan var också beredd att emottaga den hjälplösa modern. Emot middagen uppnådde hon Drewsens Pappersfabrik, och dit gick hon in för att höra åt efter arbete. Hon blef wänligt emottagen, fick bröd och husrum för den dagen, och nästa morgon tog hon ihop med arbetet som blef henne anwifadt, nämligen att fortera lump.

Där satt hon nu dag ut och dag in, på sin lilla trebenta pall, bland dammiga, illaluktande trasor, med barnet wid sin sida. Glinkt gick arbetet undan, hon sprättade upp, putsade dammet af och fastade efter hand trasorna i den packe dit de hörde. Nu och då en suck, en rörelse med handen upp emot ögonen — och så åter ett småleende och ett wänligt ögonkast åt gossen, som låg och petade i lumporna.

Det war en höghet, ett lugn i Elsas utseende som underligt stäck af emot den ruskiga, ohyggliga omgifningen. Hennes milda och trofasta blick dolde en djup och stark själ som wisst tidigt blifwit ödmjuk, men aldrig bragt till slöhet.

Så förgingo åter ett par år.

Elsa hade alls ingen stark natur; hon hade en lång tid varit sjuflig, isynnerhet led hennes bröst mycket genom den ständiga inandningen af den orena luften från lumporna och dammet. Hosta och andtäppa besvärade henne mer och mer. Slutligen uttömdes hennes krafter och hon måste intaga sängen. En allvarsam bröstsjukdom, hvars följder hon sedan aldrig blef fri, höll henne fängslad wid sjuklägrret i mer än fem veckor. Mycket led hon, men hon var en kvinna som kunde lida utan att knota. Föröfrigt blef hon väl skött och vårdad och hon välsignade ofta sin arbetsgifware för hans omsorg öfver henne under hennes sjukdom.

Då hon åter kom upp var hon så utan krafter, att hon på en lång tid icke kunde uträtta något. Läkaren förbjöd henne desutom strängt att återtaga arbetet med lumporna, då det inom kort tid skulle bryta hennes hälsa för all tid.

Swad skulle hon nu företaga sig?

Hon tog gossen, som nu var tre år gammal, wid handen och begaf sig åter på vandring ut i den wida världen, förlikande sig på att Gud nog skulle leda henne och barnet i hamn.

Det var på hösten. Folket tog upp potäter, och hon erbjöd sin hjälp, här och där under sin färd. På en del ställen blef den antagen, på andra afslagen; men hon förtjänade dock till uppehälle för några veckor.

Wintern tillstundade. Swag var hon, och intet arbete, passande för hennes krafter, stod att fås. Det såg ut att blifwa en swår winter, men hon höll dock ännu hufwudet uppe. Då wandrade hon upp till hufwudstaden, där hon omsider fick litet arbete, som dock gaf endast en ringa förtjänst. Barnet lämnade hon i kost hos ett folk hwarest hon äfwen själf hade kvarter, men gossen blef där hårdt och owänligt behandlad. Han och hans moder lågo om natten uppe på ett loft, där det var både kallt och otrefligt. Ofta lät fostermodern gossen hela dagen ligga i sängen, för att wara honom kvitt, och först emot aftonen, då Elsa wäntades hem från arbetet, blef han påklädd och fick lof att komma ned i kammaren. Det gjorde Elsa ondt om hennes lille gosse; hon wiste huru illa han blef behandlad; men hon wiste också att här hjälpte hwarfen onda eller goda ord.

Slutligen måste Elsa se sig om efter ett bättre hem och det lyckades henne också att finna ett sådant; men endast en kort tid fick hon stanna där, ty den stränga vintern och hennes wacklande hälsa gjorde det för henne omöjligt att anskaffa de penningar som erfordrades till barnets wård och hennes egen bostad.

Nu stod hon åter hjälplös med sitt barn på gatan.

Att blifwa försörjd af fattigwården hade alltid förefallit henne som det förskräckligaste hon kunde tänka sig; men nu hade hon ingen utsigt mera till själfständigt förwärf. Nöden twang henne att söka offentlig hjälp.

Tyngre wäg hade hon aldrig gått, än då hon gick för att anmäla sig på fattigkontoret. Med fruktan öppnade hon dörren; en hög allwarlig man kom emot henne och frågade:

„Hvem är du?“

Hon sade det och kom fram med sitt ärende.

„Låt mig se dina papper!“

Hon räckte honom dem och omtalade nu i få ord sitt olyckliga lefnadslopp.

„Kan du då icke åtminstone förtjäna födan för dig själf? Du är ju icke så gammal!“

„Ja, Gud gifwe jag kunde; men . . .“

„Swarför har du ej förjt för att få din gosse här intagen, i stället för att stryka med honom fring landet?“

„Nej ja, det hade jag kanske bort göra; men Ni kan tänka er, att det ej är så lätt för en moder, som mist allt annat, att slita sig löst från sitt barn.“

„Ja, men du blir twungen att skilja dig från honom nu. Det gör mig ondt om dig, du ser ut att vara en duglig kvinna; men ser du — wi måste irrätta fattigwården efter system och icke efter känslor; det kan du ju nog själf inse. Det blir ingen annan råd, än att lämna gossen att wårdas hos någon, och du själf kommer in på fattighuset.“

Hon såg ett ögonblick stint framför sig utan att säga ett ord. En rad af grymma bilder drog förbi hennes syn; det war scener ur misshandlade förtrykta fosterbarns lif och scener ur fattighuslifwets elände.

„Nej!“ utropade hon slutligen, med bestämdhet. „Det skall aldrig ske!“

Gripen af en förskräcklig ångest flydde hon med gosjen, som hade hållit sig gömd bakom hennes kjol, ut genom dörrer och ut på gatan.

Sina papper fick hon aldrig mera.

„Var han ledsen, mamma?“ frågade lille Henrik, medan de skyndade bort långs med gatan.

„Nej, det var han ej, min gosse; men han vill taga dig ifrån mig.“

„Ja, men jag vill icke ifrån dig; jag vill vara hos dig hela dagen. Jag vill icke mera ligga ensam på loftet.“

„Du skall också få blifwa hos mig, min gosse. Vår Herre hjälper oss nog; Han har hjälpt ja ofta.“

Hon styrde nu sin gång utåt Roskildevägen.

Snön låg i stora drifvor långs med torbanan, och ispiggar föllo ner öfver deras hufvuden från de höga trätopparne. Föret var tungt och tröttande och den skarpa vinterluften slog dem emot ansigtet.

„Swart ska' wi nu, mamma?“ frågade gosjen.

„Ja, Gud må weta det; men nu ska' wi försöka med denna del af landet, ty inne i staden är det ej värdt för oss två, att stanna“ suckade modern.

Elsa war wid denna tid omkring 44 år. Hon war således ännu i sina „bästa år,“ men hennes hälsa war bruten och hennes hand kraftlös, som hos en gammal människa. Hennes fötter wille knapt bära henne öfver snön och hwarje ögonblick fick hon ett swårt anfall af hostan och måste då stanna för att hwila sig och återfå andan.

Elsa hade en trohjärtad och öppen karaktär, och hon wann alla för sig, som hon kom i beröring med. Hennes olyckliga lefnadshistorie måste desutom röra en hwar, som blef bekant med den, och hon fann också hos bönderna, i bland hwilka hon upplefde resten af sitt lif, mycket deltagande.

Wintern förswann, wisserligen icke utan försafelser och li-

banden, men dock icke håller utan glada och trefliga stunder. Än var hon här, än där. Öfveralt hwart hon kom, fans det goda människor som öppnade sina dörrar för henne, ja på en del ställen blef hon flere veckor med ens, och hjälpte till i huset med hvad hon kunde. Hon blef snart känd i en stor omnäjd och ingen wiste att säga annat än godt om den tåliga sjufliga kvinnan.

Då wåren kom med sin milda lust och lefnadsglädje, började det åter bli bättre med Elsas hälfa och hon gladdde sig nu wid utsigten af att på ett mera själfständigt sätt kunna försörja sig.

Hon började att samla örter från fälten, helande örter, som hon sedan sålde på apoteket. Gossen fick då lof att hjälpa till, så godt han kunde. Det war isynnerhet millesolium, kamillblommor och eterneller, samt kungsljus, de gingo på jagt efter. De sistnämnda som ej fingo präskas, uppsamlade Elsa i en korg, de andra i påsar, som hon bar under armen. Ofta war hon så belastad att hon knappast orkade flytta benen; men ju större börda, desz större förtjänst.

På sin wandring omkring i bondbyarne, samlade hon också lumpor i säckar, hwilka hon förwarade i de hus och gårdar där hon war mest känd, intill desz hon fann någon utwäg att få dem till närmaste handelsstad, där hon sålde dem åt köpmännen.

Något säkert hem hade hon ännu icke, men hon hade många säkra wänner i de flesta landsbyar. Man såg att hon ej war någon landstrykeriska som drog omkring af lätja, utan en fattig moder, som kämpade till det yttersta för att skaffa uppehälle åt sig och sitt barn.

År efter år förgick. Elsa war alltid till wägs, alltid i full wärksamhet. Om sommaren samlade hon örter och lumpor, hjälpte människorna wid försbärsplöckningen, samt med lättare arbeten under skörden. Under wintern gick hon också ikring med sin lumpsäck, hvars innehåll hon om aftnarne sorterade. Mången gång kunde hon använda någon gammal trasa till sin egen eller sonens beklädnad. Ylle lapparna twättade hon, risgade upp dem, kardade och spann, samt wäfde däraf strumpeband.

Det var granna, brokiga band, som riktigt föllo bondgummorna i smaken, och på dem hade hon god åtgång. Under de långa vinteraftnarne band hon äfwen kransar, af de eterneller hon under sommaren samlat, och kransarne funno lika williga köpare som banden.

Gosjen växte upp i „tuft och Herrans förmaning“. Svar afton då han skulle lägga sig, satte hon sig wid hans sida och bad Fader vår med honom. Hon lärde honom äfwen många andra böner och deltog i allmänhet, med allvar och kärlek i hans kristliga uppfostran.

Det kunde icke blifwa tal om någon egentlig skolgång för Henrik, under detta omväxlande lif; men modern, som i sin barndom åtnjutit en owanligt god undervisning, kunde nog själf hålla skola för honom. Hon köpte böcker åt honom, läste med honom och berättade hwad hon själf hade läst, samt räknade och skref med honom. Ofta satt hon ute på marken under ett ensamt trä och undervisade honom; ofta höllo de gudstjänst ute på ensliga platser, där Guds klara himmel var kyrkohwalfwet och där lärkornas fång, stände deras hjärtan till andakt. Naturlig och hjärtlig war den undervisning lille Henrik fick, och den blef också fruktbringande under hans lefnads bana. Det war hennes innerligaste önskan och bön till Gud, att han måtte få växa upp och blifwa en slitig och duglig människa, och hon gjorde hwad hon förmådde för att detta skulle ske.

Det war naturligt att Elsa under detta oroliga lif, skulle komma i beröring med människor af högst olika sinnelag, och att hon på sina vandringar skulle upplefwa många — om också endast få trefliga — äfwentyr.

Så wandrade hon en sträng vinterdag år 1852, med sin son, öfwer fälten, ifrån Hörby till Langstrup. Medan de långsamt skredo fram öfwer ett ojämt plogland, uppstod ett försträcktligt owäder med storm och snöyra. Som skarpa sandkorn pistade snön dem i ansigtet och hwirflade sig omkring dem som täta böljande skyar. Stormen ryckte i deras kläder och hwarje ögonblick gled fötterna ned i djupa gropar mellan plogfårorna. Dwädet rasade wåldsam och inom kort hade mor och son

gått vilse på det stora wida snöfältet. Gossen, som gick förut, höll sin moder i handen och försökte göra hennes gång lättare genom att warfamt draga henne efter sig; men slutligen öfwer-gåfwo krafterna dem båda. Wädret blef allt wärre och wärre och allt hopp om att lefwande uppnå byn syntes fåfängt. Gråtande fette de sig på marken, öfwerlämnade sig i Guds hand och emotsågo döden inom några timmar; men Guds timme war ännu icke kommen. En landtman som också kört wilse på fältet i det rysliga wädret, råfode just på dem. Han tog den fattiga enkan under armen, hjälpte henne fram öfwer snödrifworna och uppnådde omsider, efter många ansträngningar Langstrups by, där han öfwerlämnade henne och barnet hos en af sina bekanta. Här fick hon lof att stanna hela tre weckor, gick till familjens bord, som om hon hört till den, fick sin warma fäng att ligga i och blef på allt fätt wänligt bemött. Till gengäld hjälpte hon till wid allt förefallande arbete som ej öfwersteg hennes swaga krafter.

Sålunda blef Elsa wanligtvis emottagen, hwart hon än kom. Hon deltog i familjelifwets sorger och glädje i mången huslig krets, hjälpte där hon kunde hjälpa och war ofta till wärlig glädje och uppmuntran för gamla och unga.

Ofta fick hon läsa eller skrifwa bref för någon, ofta måste hon hjälpa husmodern med att sy eller klippa till; och ofta gaf hon råd wid sjukdomsfall; den lärdom hon ännu mindes från sin barndom, eller senare hade fått på apoteken, i förening med de kunskaper hon hade hämtat ur gamla läkareböcker, fette henne ofta i tillfälle, att i läkares ställe, hjälpa sjuka och lidande. Hon ihågkommes ännu med tacksamhet af mången, för de läkemedel hon skaffat dem, samt för den onwårdnad hon gaf dem wid sjukdomsfall.

En winterdag wågade Elsa och hennes son sig ut till en trakt, där de ej woro kända; men det höll på att blifwa en swår färd för dem. På aftonen uppnådde de byn Farup, och Elsa gick in i första gård, för att bedja om härbäрге öfwer natten; men hon fick ett bestämdt nej till swar. Då gick hon till följande gård — också nej, och samma swar fick hon nu i alla

gårdar. Ingen wille hafwa något att skaffa med henne och hennes gosje. Då gick hon bort till ett litet hus och knackade på dörren. En man läste upp dörren och kom ut, men då han hörde hennes ärende, sade han att han ej kunde hysa någon, och därmed slog han dörren fast midt för Elsas näsa. Nu blef Elsa både bedröfwad och rädd, det såg ju ut som om hon och gosjen skulle få tillbringa den kalla winternatten ute. De gingo båda tysta uppför samma wäg igen därifrån de kommit; då mötte de en kvinna. Elsa hjälfade och bad också henne om nattkwarter.

„Kom och gå med mig“, sade hon, och de följde nu med henne tillbaka; men huru förskräckt blef icke Elsa, då kvinnan wesk in i det hus, där mannen nyss stängt dörren för dem.

Kvinnan bultade på dörren. „Svenn är det?“ — ropade mannen vredgad.

„Det är jag,“ svarade kvinnan.

„Så — är det du?“ sade nu mannen i en mildare ton och öppnade dörren; men då han såg, att där woro flere personer, skyndade han sig åter att stänga den, så snart kvinnan hunnit i förstugan.

„Nej håll!“ ropade hon „där äro flere som skola in.“

„Ja, men wi hafwa ju ej plats för någon, mor.“

„So wisst ha' wi det“ — svarade hustrun och öppnade dörren åter.

Nu gaf mannen efter, och Elsa och hennes son kommo in. Hustrun lade en god brasa i kakelugnen och wärmde litet öl åt sina stackars gäster.

Så snart de hade druckit det, lagades det en bädd åt dem på golfwet. Mannen måste själf hämta halm ifrån logen och hjälpa till med att bereda lägret. Elsa och Henrik fingo en god natt.

Huru det gick med den stora förmögenhet Elsas föräldrar hade ägt, wiste ingen; men Elsa fick åtminstone aldrig något af den; hon ansågs af familjen som förlorad för hela lifwet.

Under en af sina långa wandringar kom Elsa och hennes son en dag till den stad där hennes far bodde. Hon hade ej sett honom på många, många år, och det räckte länge innan hon fick reda på hwar han bodde.

Det var emot aftonen, och hon hoppades få nattkvarter hos fadern.

Då hon trädde in i det halfmörka rummet kom en äldre kvinna emot henne. Elsa, som nog gissade hvar hon var, bet sig i läppen, i det hon tänkte på sin faders långa opassande familj med detta fruntimmer.

„Sag wille gärna weta om herrn är hemma“ — frågade Elsa.

„Nej, han är ej hemma.“

„Sag wille gärna tala med honom, men då måste jag wänta.“

„Ni kan ej få tala med honom. — Hvad will ni?“

„Sag wille bedja om nattkvarter för mig och mitt barn; wi hafwa gått en lång wäg och jag är så trött.“

„Ni har tagit miste om gårdsnummer — det är här bredwid.“

„Ja, jag såg nog att där war ett wärdshus; men jag har likwäl ej tagit miste, och jag måste tala med herrn.“

Gushällerskan war i stor förlägenhet med denna efterhängsna kvinna. Elsa blef lugnt stående, och det war icke utan, att där låg litet trots i hennes utseende.

I det samma öppnades en dörr och in trädde en gammal gråhårsman, hwars ansigte hade ganska mycken likhet med Elsas. Han war alltså ändå hemma.

„Hwad är det för en kvinna? — Hvad will du?“ — frågade han häftigt och trädde fram till henne.

„Sag skulle be om att få wara här i natt, med min lille gosse . . .“

„Sag tror min själ, kvinnan är galen. Tror hon att jag brukar hysa kringstrykande käringar med deras barn?“

Elsa stod tyst och såg på honom. Denne gamle, stränge man war således hennes far. Hur förunderligt!

„Ja, det kan alls icke komma ifråga, kära mor,“ sade han nu litet mildare och med ett tecken att hon skulle gå.

Då trädde Elsa ett steg närmare och sade: „Se riktigt på mig, känner du mig icke?“

„Hvar i allvärlden skulle jag . . . men Herre Gud i himmelen är det icke Elsa?“

Hon följ honom om halsen och började gråta.

„Hm! hm! . . . och detta är din son? Ack ja — ack ja!“

Han förde handen upp till ögonen och wände sig oroligt till höger och vänster.

Så fick Elsa och hennes son nattkvarter.

Nästa morgon, då hon gick bort, tryckte han några dalser i hennes hand. Efter den tiden besökte hon honom emellanåt, och fick hvarje gång några skilling. Mycket hade han väl knappast nu mera att dela med sig.

Elsa hade aldrig haft tillståndsbewis för sin lilla lumpaffär, hon var därför i en ständig ångest öfver att blifwa anhållen af polisen. Orsaken till att hon ej sökt tillstånd till denna näringsgren, var den, att hon hade mist sina papper och att hon ej ägde något bestämdt hem. Hon wågade icke ens försöka att få ett bewis, ty hon var rädd för att redan på dessa grunder blifwa anhållen och straffad. Hon hyste stor fruktan för polisen och sökte wid hvarje tillfälle med mycken omsorg, att undgå dennes uppmärksamhet.

Men engång råkade hon och Henrik litwäl i händerna på själfwa distriktsdomaren.

Då de nämligen en dag som bäst gingo på wägen, som leder från Enslew till Wårby, kom han plötsligt emot dem från en sidowäg.

„Hwarifrån är du, och hwart skall du?“ — frågade han förargad.

Elsa stod som förlamad och kunde icke svara. Henrik började att gråta.

„Hon är ju drucken! kom och följ med mig tillbaka!“ ropade distriktsdomaren och lyfte sin käpp hotande i luften.

Då föll Henrik på sina knän och bad: „Ack Herre Gud, gode herre, låt oss dock gå, i Jesu namn!“

„Ja, ja, för din skull min gosse, skolen I få gå. Jag, menade icke håller så illa,“ sade distriktsdomaren nu wänligare.

Därmed wände han om och gick, Elsa och Henrik skyndade till en närbelägen skog, där de tillbringade flere timmar under tacksägelse till Gud, som frälst dem från faran.

År 1855 blef en räffst anställd med alla omkringirrande personer, i den landsdel där Elsa uppehöll sig. Många blefwo fasttagna; men hon förstod att hålla sig undan för polisen. An gömde hon sig i ett, än i ett annat hem, där hon hade trofaste beskyddare. Likwäl war det en orolig tid för henne och hon föresatte sig att göra allt, hwad som stod i hennes makt, för att erhålla ett betyg och kunna hyra en egen liten stuga.

Bäggedera lyckades, och hon war så innerligt glad däröfwer, samt beklagade blott, att hon icke för länge sedan hade försökt betrygga sin ställning på detta wis.

Hwad som också mycket bidrog till att Elsa sökte sig ett eget hem, war den omständighet att Henrik, som nu war öfwer 14 år gammal, skulle konfirmeras.

Hon gick en dag med honom, upp till prästen i den socken där hon hade sitt framtida hem, för att tala med honom om gossjen.

„Swar har han gått i skola?“ — frågade prästen.

Ja han hade då egentligen icke gått i någon riktig skola; men han war likwäl icke alldeles okunnig.

„Och, men det är ju förfärligt att tänka sig i våra dagar! — en gosse öfwer 14 år — aldrig gått i en skola! — Om, hwad är du för en mor?“

Elsa omtalade nu hwad orsaken därtill hade varit, och prästen blef därwid litet mera öfwerseende.

„Kan han då något?“ — frågade han. „Kom och låt mig höra.“

Nu blef gossjen examinerad både kors och tvärs, och profwet utföll öfverraskande wäl.

„Jo, honom skall jag wisst åtaga mig att konfirmera“, sade prästen och klappade gossjen på axeln.

Under den första tiden gossjen gick hos prästen, roade sig de andra barnen mycket på hans bekostnad, han satt nämligen och stirrade med widöppna ögon på prästen och slukade i

barnslig isfver hwart ord, som kom från hans läppar, samt bifogade så trovärdigt „så“ och „ja“ till hans förklaringar, äfwen på de ställen där det alls icke passade. De andre gossarne tykte att han war en „lustig ture“, men de hade dock respekt för honom, ty han war en af de „skarpaste“ ibland dem.

Ändtligen hade Elsa kommit så långt att hon fått sin Henrik konfirmerad; hwad hon war lycklig öfwer sin store raske gosse!

Ett par år tjänade han hos en gårds husbonde i byn; men det war Elsas önskan att han med tiden skulle bli en duglig och slitig handtwärfkare. Hon fick honom därför i fadelmakareläran hos en mästare några mil därifrån. Där fick han det bra, men blef strängt hållen till arbete.

Elsa wandrade som förr från hus till hus med sin lumpsäck på ryggen. Nu kunde hon gå så dristigt, ty hon hade ju nu tillståndsbewis. De andre lumpsamlarene i trakten, som icke hade ett sådant, woro afundsjuka på henne och försökte att skada henne på allt sätt, men folket wille dock helst handla med den godmodiga, wänliga Elsa. Hon hade också nu en liten förtjänst med att twätta och reparera flere arbetsfarlars kläder, samt med att sticka, sy och spinna åt bondgummorna.

Hennes hälsa, som altsedan hennes sista swåra sjukdom, hade warit mycket klen, blef nu allt sämre och sämre. Hon gick helt krotig och släpade sig långsamt fram på wägen med sin säck på ryggen. När hon kom in till någon, war hennes bröst ofta så ansträngdt af gåendet, att hon måste stå en stund innan hon kunde säga något. Hon andades med en sådan swårighet, att man kunde höra hennes korta andhämtning redan på långt håll, och hostan war så plågsam, att den ibland blef alldeles outhärdlig. Och dock war hon glad och lycklig; hon hade ju ännu något stort att leswa för: sonen!

Ja, han war i den trofasta moderns ögon wärkligen något stort. Honom talade hon om bittida och sent och hon hälsade i sin enfaldiga stolthet, alla människor ifrån honom.

Och ännu arbetade hon för honom, då hon nämligen måste hålla honom med kläder under hans lärotid. En gång hade hon

skaffat honom en ny snygg dräkt till ett värde af 30 rdl. Hon var så glad att se honom i dessa vackra kläder och tänkte att han nu var väl försedd för en längre tid. Då mötte hon en dag, kort därpå, en man, som uppehöll henne på vägen och frågade:

„Har du hört huru det gått för din gosse?“

Hon rätade litet på sig och såg frågande på mannen i det hon utbröt:

„Nej — hvad då?“

„Det var märkvärdigt! Har du ej hört det ännu?“

„Men min Gud, säg mig dock hvad som har hänt! Han har väl icke gjort något ondt? Eller — han är väl icke död? . . .“

„Ja, när du icke har hört det förr, så vill jag ej vara den första som talar om det.“

Därvid wände han sig om och gick; men Elsa stod dar-
rande af förskräckelse ensam kvar på vägen.

„O! min Gud, hvad har då hänt?“ — sade hon wid sig själf och skyndade så fort hon kunde upp till en husbonde, som bewisat mycken wänlighet så väl emot henne, som hennes son.

„Hvad är det dock med Henrik?“ — stammade hon så fort hon kom in.

„Ja“ — berättade mannen nu, — „jag war nere hos dig i morse för att säga dig det; men du war icke hemma. Henrik war här i går, då du också war borta, och han hämtade den ledsamma underrättelsen, att fadelmakarens hus har brun-
nit i går natt, samt att alla människor höllo på att bli inne-
brända. De miste ock alt hvad de ägde och hade, och Henriks
nya kläder brunno där också. Det är hela sanningen; men den
är ju sorglig nog.“

„Ack, min Gud, det är ju förskräckligt! Det war nu and-
ra gången, som den arme gossen war nära att bli innebränd.
Bara det icke slutligen skulle gå därhän. — Och de dyra, goda
kläderna, hvilka jag med så mycken möda och arbete hade skaf-
fat honom! Hvad skall jag nu företaga mig? Jag skall väl
börja från början igen. . .!“

Mannen försökte trösta henne så godt han kunde; men hon hade blifwit så bedröfvad och orolig att hon för ögonblicket ej war emottaglig för någon tröst. Tårarne runno utför hennes kinder då hon stapplade hem till sin lilla stuga. Men då hon hade suttit en stund och besinnat sig och kom att tänka på den lifsfara, i hwilken hennes son hade varit, samt huru god Gud varit som räddat honom ur den, uppfylldes hennes själ med tacksamhet och glädje och tröstad tog hon åter ihop med arbetet för att förtjäna till en ny drägt.

Under de sista fyra åren som Elsa lefde, bodde hon tillsammans med sin son, som nu war i stånd till att med sitt arbete försörja dem bägge. Han försökte nu att återgälda henne litet af all den kärlek hon i så många år hade bewisat honom, och hon war så innerligt lycklig. Det war som om Vår Herre nu, efter en lång och farlig seglats, hade fört henne in till leende kuster. Han hade dock alltid varit så god, så god emot henne och hon glömde ej att tacka honom därför.

Den 18 mars 1866 gick Elsa bort från detta lif. Hennes sista sjukdom war hvarken lång eller plågsam. Läkaren, som på Henriks föranstaltande, flere gånger blef esterstickad, förklarade snart, att hvarken han eller någon annan människa här kunde göra något; hennes bröst war alldeles förstörd. Men hon längtade också efter hwila och hon war fullkomligt beredd på att gå bort. En dag bad hon sonen skaffa en lampa, som kunde brinna om nätterna. En fattig kwinna, som skötte Elsa under hennes sjukdom, satt wid hennes läger medan sonen war borta. Då han återkom med lampan, låg hon död med händerna hopknäpta öfwer bröstet. Stilla och wacker war hennes bortgång.

Så nådde då Elsa sitt lifsmål, att se sin son som en själfständig, flitig och hederlig handtwärkare; men hon uppnådde ännu mera. Den trons-säd hon under lidande, kamp och böner nedlade i sonens hjärta, skall uppspira och bära frukt i många led, så sant som Gud wälsignar fädrens tro och kärlek på barns och efterkommandes lif.

Hennes lif vittnade om — så obemärkt det än förflöt — att där finnas krafter i en troende människosjäl, som icke kunna brytas af storm och oväder. Hennes lif var — så fattigt det än syntes — grundadt på en stor tanke; ty det, att strida en god kamp, fullborda loppet och behålla tron, är ju dock det största under ett människolif.

Ännu skall endast det tilläggas att Henrik, som ännu är en ung man, lefver ett stilla lyckligt lif, aftad af alla i trakten som en duglig och sträffsam man. En liten wänlig och mild hustru, samt tre wacra barn, dela hemmets lycka med honom. I ett bref till författaren skrifwer han:

„ . . . Ja, jag måste ofta dela sorgerna med min moder; men huru bör jag icke tacka Gud för hans faderliga kärlek emot mig! Och när jag nu i den afton, som jag skrifwer detta, går in och ser på mina små, som nu sofwa sött, medan stormen tjuuter där ute, och jag sedan framdrager bilden af min mors lif — skall jag då icke utbrista: „Hwad Gud har varit god emot mig fattiga barn! . . .“

Den gamla modern lefwer i ett wälsignadt minne i Henriks hem och det hwilar en kärleksfull kristlig anda öfwer den lilla familjekretsen. Detta hem har gamla Elsa bygt, ehuru det först blef grundlagdt sedan hon gått till hwila.

b. / Skuld och Försoning.

~~~~~

En berättelse ur folklifvet

af

M i n a.

Edith Forsman

Einleitung

Die vorliegende Arbeit ist eine

Det var mången som tyckte att Anders Karlsjons stuga var den trefligaste i hela trakten. Den låg högt uppe på en backe med björkfogen bakom och stora landsvägen rakt nedanför. Färstufammaren hade ett fönster åt fogen, men stugan som var ljus och rymlig två utåt vägen. Sedan faderns död, då Anders nys fylt sitt tjugonde år, hade han varit torpare under Nordanwicks hemman, han var en hederlig och rak gosse samt duglig arbetare. Sin mor hade han hos sig, men gumman, som länge varit rak, hade nu sjuknat in och legat flere veckor till sängs. Swarken god wård eller medicin hjälpte henne och slutligen bad hon Anders falla församlingens prost, emedan hon kände att döden nalkades.

Prosten Ef hade redan i mer än trettio år varit själaherde i X socken och för sin hjälpsamhet och sina goda råd både i andligt och lefamligt hänseende, älskad af alla. Han följde äfwen nu med stor beredwillighet Anders till den sjuka modern, som af hans tröstande ord kände sig mycket styrkt. Då prosten gått satte hon sig upp i bädden tog sonens hand och sade: „Du har alltid varit en god son för mig Anders och gärna gjort det som rätt varit, håll dig också härefter till Guds ord och glöm aldrig att „Herren är vår rättfärdighet.“ På den tron har jag lefwat mitt långa lif och därpå dör jag, amen.“

Desse woro hennes sista ord innan hon stilla inslumrade i dödens långa sömn.

Moderns bortgång var för Anders ett swårt slag, nu stod han alldeles ensam i världen, wem han hade icke blifwit lärd att sitta och sörja med händerna i kors, därför började han arbeta flitigare än förr. En gammal gumma från granntorpet såg om kreaturen, eljes var han ensam i stugan och mången kväll, när han kom hem från dagswärfket i gården och intet ljuslyste i fönstret, tänkte han alltid på modern och suckade tungt.

Emellertid gick tiden sin jämna gång, det var på vår-wintern modern dog och nu var sommaren kommen. Anders hade fullt upp med arbete på gården och blef där någon ledig dag öfver, behöfde alltid en och annan hans hjälp. Sålft gick Anders ändå till Nordanwik ehuru husbonden wisst höll sig både dryg och hög. Wärdinnan åter war en raff godlynt kvinna och den enda dottern Klara traktens wackraste flicka. Hennes lusa hår glänste som guld i solskenet och röd och hwit war hon som en äppelblomma. Anders tyckte att hon just liknade en liten wacker eforre, med sina fwicka rörelser och de klara ögonen och hur det nu war så höll han henne så hjärtligen kär. Mången gång när han wandrade hemåt med matpåsen öfver axeln, tänkte han på huru roligt det skulle warit om Klara stått på trappan och wäntat därhemma; men då han war i gården såg han knapt på henne, han war så märkwärdigt blyg af sig.

Saken hade också sina sidor, ty Nordanwiks husbonden war såsom sagdt en styf karl, och rik desutom; det war just inte troligt att han skulle gifta bort sitt enda barn med en fattig torpare. Klara själf tyktes också ha sina tankar för sig. Det fans en annan ung karl, som flickan så hjärtans gärna språkade med, då han war hemma. Backas Janne, så kallades han i dagligt tal, war sjöman och reste till sjös om somrarna, men under wintern bodde han på Nordanwik hos sin morbror, ty Klara och han woro kusiner och bekanta sedan barndomen.

Janne war också en karl, som man inte såg förbi, när han om söndagarne stod på kyrkbacken i sina swarta kläder och silkesduk om halsen, tyckte flickorna att just ingen annan gosse kunde mäta sig med honom. Janne hade äfwen en talande tunga, som man säger och folket berättade att han kunde linda den rike morbrodern som war så högmotig mot alla människor kring fingret som en trådända. Wärdinnan ensam hade intet tycke för honom och Anders mente, att det fans för mycket swart i Jannes ögon, han satte aldrig någon lit till honom, så gamla bekanta de än woro.

Denna sommar likfom många förut war Janne ut på sjöresa och Anders som wanligt dagligen på gården. Det war

nästän mer än han kunde stå ut med, att gå där ut och in och aldrig wäga säga ett ord till Klara om att hon war hans hjärtas käraste.

Om hösten på skördetalkon kom han sig ändtligen för att berömma hennes flinka handlag och om kvällen tog hon upp honom i dansen. Den dagen war den gladaste han kunde minnas. Aldrig mer kom han till gården utan att göra sig något ärenden in i stugan och engång hämtade han en liten härswel som han roat sig med att slöjda åt Klara. Wärdinnan sade då: „Tack skall han ha Karlsön, det är inte alla som äro så snälla med träarbeten som han, det får jag lof att säga.“

Klara bara skrattade, hon förstod nog hwad betydelse gåfwan hade och Anders började i sitt hjärta hyja ett swagt hopp om det som han så gärna wille tro uppå.

Hösten kom tidigt detta år och innan man kunde wänta war Backas Janne hemma igen. Klara blef så glad som aldrig förr och fjöng dagarna i ända, då förstod Anders med ens, huru det war fatt med henne och hoppet som under sommaren byggt sitt bo inom honom, flög bort liksom swalorna när kolden kommer.

Janne war ännu finare än förr och mycket stoltare på sig, man kunde riktigt se, att han tyckte sig wara något förmer än andra.

Midtemellan Anders torp och gården låg en liten fluga bredwid vägen; där bodde på gamla dagar en gubbe, som fordom warit ägare af Nordanwik. Mycket usel och fattig såg han ut, fastän folket wille påstå att han war rikare än han syntes, klaga gjorde han i alla fall så, att en och hwar måste räcka honom en hjälpsam hand. Sin ende son hade han för flere år sedan nästan drifwit ur huset för att förtjäna sitt uppehälle till fjös.

På länge hade nu intet hörts från honom, då Anders sent om hösten erhööll ett bref af följande innehåll:

Kära Anders! Du blir wisst bra förundrad att få bref från mig, men det war så, att jag i somras råfode Backas Janne medan wi lastade i London och han sade att gubben därhemma

nästän ligger folk till last. Wisst är det så, att han inte varit någon bra far, men det tog mig ändå för nära, att han skall lida nöd, därför skickar jag nu desja inneliggande penningar och beder dig, som är en förståndig karl, se till att gubben får något dugligt för dem. Jag hade wisserligen några slantar på mig, när jag råfode Janne, men han är just ingenting att lita på, skall jag säga. Kamraterna hans mena, att han spelar och super med, just en strunt gosse. Hålsa alla bekanta ifrån en barn-domswän som tecknar sig

Kalle Rask.

Det war en söndag då Anders erhöill detta bref i kyrkan. På eftermiddagen gick han genast till gamle Rask och gaf honom penningarna, öfwer hwilka gubben blef mycket nöjd. Han lofwade också, att Anders weckan därpå skulle få köpa upp åt honom en tunna råg samt andra matwaror, som war ett bewis på stort förtroende. Detta sade äfwen wärdinnan på Nordanwik, när Anders senare gick till gården och satt och språkade en stund.

Gusbonden rötte en stor sjöskumspipa med silfwerbeslag och såg mäktigt styf ut, Klara satt och läste wid spiseln. Då Anders steg upp för att gå hem igen, kom kyrkwärden från närmaste byn på besök och blef inbjuden i stugkammaren, Klara gick äfwen ur stugan så att wärdinnan och Anders nu woro allena därinne. Den förra såg in i elden och rörde om glöden med en pärtä, sedan wände hon sig om och sade fort: Här skall bli bröllop till jul."

"Bröllop!" frågade Anders häpen.

"Saha just bröllop, far gifter bort Klara med Backas Janne, men inte är det med mitt tycke, för jag har aldrig haft godt öga till den karlen, så grann han också är."

Anders wiste icke hwad han svarade och huru han kom därifrån, det war som om någon slagit honom hårdt mot ansigtet. Så började han gå framåt wägen och som han gick mötte han Janne, som sjungande kom honom till mötes. Anders kunde inte ens säga godaston, så stela woro hans läppar. Hem förmådde han icke gå genast och därför tog han af inåt stogen.

Huru länge han wandrade där fram och tillbaka kunde han icke beräkna, men när han åter kom ut på landsvägen sken månen klart och då såg han att han åter var på samma plats där han mött Backas Janne, ett stenkast från Raskens stuga. Han kände på sig att det var sent lidet på natten och beslöt sig ändtligen för att gå rakt till hemmet.

Wid Raskens stuga stodo två gamla rönmar, just då Anders skulle gå fördi dem, föll skuggan af en karl öfwer landsvägen och i detsamma såg han för andra gången Janne, komma emot sig i månskenet.

„Åhå“ ropade han och slog till ett slatskratt, „hwarifrån kommer du?“

Jag swarade Anders och tog sig för pannan „jag har varit på gården.“

„Det war inte så nyss det“ skrattade Janne „min flocka är snart tofs, gå hem och lägg dig, du har fått mera starkt i dig än du är wan wid.“

Anders sinne började koka öfwer af wrede, wid den andres hån, men han lyckades betwinga sig och fortsatte utan widare sin wandring. När han kom hem, hade dörrlåset — såsom någongång hände — gått litet i olag; han wille bryta upp det med sin knif, men knifwen war borta. Den hade nog fallit i skogen tänkte Anders med grämlse, ty knifwen war ny och wacker. Slutligen fick han ändå upp dörren och kastade sig genast fullklädd på sängen, där han slutligen somnade trött af sorg och ångslan.

Då han waknade om måndagemorgonen, hade snö fallit, så att det nu war ett litet slädföre och Anders, som wiste att husbonden wille haswa wed hemkörd från skogen, skyndade att åter begifwa sig till gården. När han gick förbi Raskens stuga, syntes ingen eld i spiseln, Anders såg det och tänkte att gubben denna morgon försöfwit sig.

På Nordanwif woro alla redan i rörelse, ty husbonden skulle till staden med Janne. Wärdinnan kokade potatis till frukosten, i boddörren stod Klara och såg efter smörbyttorna, som

fadern skulle hafwa till staden och Janne lyste henne med en lykta, ty morgonen war mörk.

Anders, som fyslade med sin wedslåde i skjulet fått inwid, kunde tydligt höra hwart ord de talade.

„Mor är inte på vår sida“ sade Janne. „Nej“ swarade Klara „men far är det i stället och om ockfå både mor och far nekat sitt ja, skulle jag tagit dig i alla fall. Gårdsbrunn skulle inte varit djup nog för mig, om jag inte hade fått dig, för jag har hållit dig kär ända sedan barndomen.“

„Står det så till“ tänkte Anders och nu wiste han att det aldrig lönat sig för honom att hoppas en endaste dag.

Nu skyndade både Klara och Janne bort och Anders begaf sig åt stogen. Många gånger förde han denna dag, mellan gården och wedtrafwen på den öppna platsen mellan granarna, men på eftermiddagen lät han hästen stå en stund och satte sig ned att hwila på en kullfallen stubbe: Det war så tyst och stilla rundt omkring, man hörde intet annat ljud än snöflingornas sakta prassel, när de föllo på trägrenarna och där satt Anders med hufwudet lutadt mot högra handen och tänkte. Det såg nästan ut som om dagsarbetet tröttat honom, men den som i denna stund kunnat läsa i hans hjärta, skulle hafwa sett, att det war där det onda hade sin grund. Han strök sig flere gånger med flata handen öfwer ansigtet såsom han ofta brukade, suckade tungt och steg slutligen upp igen, för att med dubbel flit återtaga sitt arbete.

När han fört hem det fjärde wedlasjet och satte in hästen i stallet, såg han att husbondens wackra stod redan tuggade hafre i sin spilta och som djurets herre aldrig war god att möta, då han kom hem från en stadsresa, begaf han sig — utan att gå in i stugan — genast hem. Knappt hade han hunnit ett litet stycke framåt förrän twänne personer kommo springande efter honom med ropet: „Stanna, stanna Anders Karlsjon.“

Anders wände sig förundrad om och såg att det war länsmannen åtföljd af den gamle brofogden Berg, som närmade sig med raska steg. Den förstnämde tog, så fort de hunno fast honom, Anders hårdt i armen och sade: „Gå inte ett steg längre:

Karlsjon, jag är en kronans man och har kommit för att taga fast er."

"Hvad har jag då gjort?" frågade Anders helt lugn, han wiste ju intet ondt med sig. Brosfogden svarade: Tidigt i dag, på morgonen kom gamle Sundelinskan in i Raskens stuga och där låg gubben med ett knifhugg genom hjärtat. Folket säger att du war synlig där i trakten sent i går kväll, därför måste du nu följa med oss och wittna hwad du wet om denna sak.

Anders blef gansta blef och wände genast om med dem till Nordanwik. När de kommo dit war där stor oro och förskräckelse, wärdinnan grät, husbonden swor, Janne ensam satt lugn på bänken och rökte sin pipa.

"Din hof, din gemene mördare" skrek husbonden emot honom, hans hustru såg skarpt på mannen och länsmannen sade: "Stilla stilla, tills wi få höra hwad Karlsjon har att säga."

"Jag förstår inte alls hwad som menas" sade Anders och såg sig omkring med stadiga blickar, "kanise herr befallningsman will wara så god och tala om huru allting förhåller sig?"

"Det skall jag göra" svarade denne och hans berättelse innehöll ungefär följande: Klokan nio på måndagsmorgonen hade en gumma, känd af alla under benämningen „skorp Edla" eller Sundelinskan wid inträdet i Raskens stuga, funnit gubben liggande öfwer en stol med hufwudet mot fängkanten. Wid nogare påseende märkte hon blodfläckar på golfwet och fann att gubben hade ett knifhugg i bröstet samt war alldeles liflös. Hon hade då genast skyndat till gården och omtalat den hemska händelsen, men som husbonden war borta begaf sig den rådiga wärdinnan till länsmansgården för att anmäla hwad som skett.

Lagens tjänare anlände naturligtwis så fort sig göra lät till stället och funno alt såsom gumman berättat. Gamle Rask hade troligen helt owäntadt blifwit öfwerfallen utan att kunna wärja sig, hans gamla skåp samt ett skrin woro uppbrutna och kläder och andra saker strödda rundtomkring. Naturligtwis skulle man genast söka upptäcka hwarje spår efter den eller de, som begått mordet och således togs den blodiga knif man hittade nära dörren i förwar. Andra spår kunde man ej få strax påfinna.

När husbonden och Janne hemkommo från staden, woro länsmannen och brofogden ännu kvar på Nordanwik och den hemiska händelsen med Rasken omtalades genast för dem. Så fort de fingo se knifwen ropade husbonden: „Det är ju Anders bälteknif, som han köpte i höstas på marknaden“. Janne instämde äfwen att så war. Nu frågade länsmannen om den unge torparen varit synlig den föregående dagen. Wärdinnan swarade då, att Anders wäl varit där en stund på eftermiddagen, men gått tidigt hem. Janne menade att han, som sent kommit från en dans i närmaste byn, mött Anders nära Rasks stuga klocka tolf på natten och att han på fråga hwarifrån han kom swarat besynnerligt och sett underlig ut.

Det började se misstänkligt ut, tyckte en och hwar. Slutligen sade husbonden som tagit sig ett godt rus på hemvägen från staden: „Ja Anders wiste hwad han gjorde han. I går satt han här och talade om penningarna, som sonen skickat till gubben; han tänkte wäl att han kunde behöfwa dem för att måla upp stugan sin.“

„Far far hur kan du tala så“ ropade wärdinnan och blef hwit som snö i ansigtet.

„Jaså Karls-son kände till att gubben fått penningar? frågade länsmannen och Janne jakade, vidare frågade han hwar Anders för tillfället uppehöll sig och då han fick höra det, lofwade han wänta tills dagswärfket war slutadt för att genast få tala wid honom. Man pratade hit och dit under wäntan på skymningen och innan Anders kom, trodde de alla utom wärdinnan, att det war han, som tagit lifwet af Rasken för att komma åt penningarna. Naturligtwis tänkte hwar och en äfwen att Anders nog hade reda på — fastän han icke omtalade det — att gubben ägde mer än han wille låta synas, ty den unge torparen war nästan den enda, som någongång slapp in i Raskens stuga.

Ungefär sälunda berättade länsmannen och då han slutat tala, drog han fram knifwen och frågade om Anders wiste hwems den war. Långsamt och noga synade den unge mannen det hemiska mordwapnet och strök med fingret öfwer de mörka fläckarne, som sades wara stelnad blod, sedan sade han: „Knifwen är min,

men huru sådana fläckar kommit dit och hvem som fört den dit, där den hittades, det kan jag inte säga. Jag märker nog, att ni alla tro ondt om mig, men Gud wet att jag är oskyldig till den olycka som skett.

„Du Janne war ju också ute i natt, jag tykte wi möttes två gånger, såg du ingen människa i närheten?“

Allas ögon wände sig nu till Janne, som stod i skuggan nära spjelmuren: „Jag såg ju dig“, sade han och skrattade hest, „men inte möttes wi mer än en gång.“

„Jag kom från gården“ sade Anders. „Och jag från dansen hos Bredbergs, du gick och ragglade som en drucken och såg så underlig ut.“

„Kan wärdinnan säga när Karlsjon lämnade gården?“ frågade befallningsmannen.

Den stackars kvinnan darrade i hela kroppen och såg på Anders.

„Säg ut föra mor“, rådde denne, „om ni bara wet hwad tid det war.“

„Jo jag råkade juft höra att klockan slog sju.“

„Swar uppehöll sig Karlsjon mellan sju och tolf?“

„J skogen herr befallningsman.“

„Det war besynnerligt det, hwarför gick inte Karlsjon hem och lade sig som en hygglig människa brukar?“

Janne swarade skrattande att Anders warit drucken så att han wist gick utan att weta hwart det bar.

Anders stod midt på golfwet i klara eldskenet och alla, som woro inne, kunde se huru han med ens hwitnade ända till läpparna.

Han såg skarpt på Janne och strök sig sedan öfwer ansigtet som han brukade. Länsmannen frågade nu: „Har Karlsjon ingenting att säga till sitt försvar? Folk har sett er stryka omkring Raskens stuga nattetid och er knif har hittats blodig bredwid den döde; bewisen äro således emot er.“

„Jag är icke en mördare“, swarade Anders med fast stämma, „om ni wilja lägga mig i böjor, så må det ske, men aldrig skall jag erkänna mig skyldig till denna blodskuld.“

Utan minsta motsträfwighet lät Anders fängsla sig, han stod där nästan som i en dröm utan att röra ett finger och en halftimme därefter war han på wäg till fångförarens gård.

* * *

I den mörka stugan hos fångföraren där alla redan lågo försänkta i djup sömn, satt Anders ensam uppe på bänken, fastän man wisserligen hade gett honom några dynor att ligga på.

Mörkt war det som sagdt rundtomkring honom, men ännu mörkare war det i hans själ, där han nu satt ofskyldigt anlagad för ett förskräckligt brott. Hans bröst arbetade och han wille nästan kwäfwas under den tunga bördan af sorg och skam, som nu hwilade öfwer honom. Mest swed dock hans hjärta, när han tänkte på att också Klara misstänkte honom och att hon med fruktan dragit sig undan, då han sista gången gick öfwer den wälbekanta tröskeln i hennes föräldrars gård. Hela den långa höfnatten satt Anders där utan att kunna sofwa och i hans betryfta själ, dit Herren allena kunde blicka in, kämpades en strid skarpare än ute i frig.

När morgonen kom somnade han slutligen in en kort stund och öfwer hans bleka ansigte utbredde sig ett sken af frid, den frid som allena gifwes öfwanefter åt dem som härnere lida med orätt.

* * *

Tiden förflöt och rättegången med Anders gick sin gilla gång. Han nekade fortfarande till brottet, men alla bewis woro emot honom, han kunde icke frikännas. Då domen föll gälde den — 10 års tukthus.

Redan samma dag skulle han föras bort direkte från tingsgården, därför sände han ett enträget bud till Janne och bad att få tala med honom. Den öfwermodiga sjömannen swarade dock med trots, att han ingenting hade att säga åt en sådan som Anders. Djupt bedröfwad hörde den stackars fången detta swar och för första gången såg man tårar i hans ögon. Nu kom emellertid gamle prostien Ek — som flere gånger hjälpat på Anders under den swåra tiden — för att säga honom farväl

och gifwa ett sista förmaningsord med på den bedröfliga färden, åt sitt förwillade skriftebarn.

„Kära Anders“, sade han, „dagligen har jag framburit dig i mina böner till vår Fader i himmelen och min tro är den, att du redan djupt ångrat din synd.“

„Jag har begråtit alla mina skulder“, svarade Anders stilla, „men detta rysliga brott har jag så sant Gud hjälpe mig aldrig begått.“

Prosten såg allvarligt på honom: „Hvem har då tagit gamle Rasks lif?“ frågade han.

Anders teg länge, sedan sade han: „Gud wet det herr prost och om han will att sanningen engång kommer i dagen, då skola alla människor se att jag talat sanning.“

Prosten tog vänligt hans hand. „Jag kan ej efter detta tal annat tro, än att du är oskyldig kära Anders“, svarade han, „och ifrån denna dag skall jag ej afslåta att bedja Gud upptäcka den skyldige och frijaga dig; må Herren till des's styrka och stödja dig i din tunga pröfning.“

Med des'sa ord lade prosten en bibel i Anders hand och aflägsnade sig med tårar i ögonen.

Kort därefter sattes fången i släden som skulle föra honom för många, långa år bort från den kära hemsocknen och hans lilla trefliga torp; ej war det underligt om hans hjärta nästan wille brista af sorg. Ute på tingsgården war mycket folk efter wanligheten samladt, ibland dem syntes äfwen alla Nordanwicksboar, som warit infallade att wittna. Då Anders med fångföraren for förbi dem, steg wärdinnan hastigt fram och gaf honom handen till afsked, hon snyftade högt och grät. Klara stod bredwid Janne, som ifrigt pratade med henne; just då Anders kom midt framför des'sa två, wände han sig om och sade: „Låt se Janne att du blir en bra man för henne, inte är du wärd en sådan hustru, det wet du nog själf, men det war wäl så utfedt. Låt henne bara inte gråta för din skull.“

Janne såg åt sidan och svarade icke ett ord. „Famwäl Klara, Gud wälsigne dig!“ Anders hade gärna welat räcka fram handen, men han tänkte, att hon kanske åter skulle wara rädd

för honom och därför såg han bara på henne med ögon, som Klara kände, att hon aldrig skulle glömma och sedan snärtade fångföraren till hästen, så att den i rasht traf förde dem ur den församlade mängdens åsyn.

* * *

När julen kom firades på Nordanwik Klaras bröllop, ett ståtligt kalas, som varade i fyra dagar; sedan flyttade föräldrarna in i en nybyggnad, som de uppfört åt sig och de unga satte bo i den gamla gården.

För människögon såg det nu ut som om de nödvändigt måste blifwa lyckliga, ty alt hwad jorden kan erbjuda ägde de i rikaste mått; en präktig gård, fulla wisthus och wälstånd både inne och ute. Det fanns mången, som afundades dem, men Klara, som hade ett godt hjärta, sökte på många sätt dela med af sitt goda åt dem, som hade mindre än hon.

När det älfsta barnet en gosse kom till världen, tyckte den unga hustrun själf, att hon war den lyckligaste människa på jorden, men när hon wille, att mannen skulle se på barnet, gick han nästan skrämnd i andra rummet. Så war det sedan hwarje gång han kom in och såg gossen ligga så ofkyldig i waggan. Detta blef Klaras första sorg, men ej den fista. Kort efter gossens födelse dog nämligen hennes fader och året därpå modern och slutligen kom den tyngsta sorgen, då hennes barn togs ifrån henne.

Prosten Gf — denne vän i nöden — kom då till Nordanwik, där han fann den stadars djupt förfrossade modern ensam hemma; mannen hade rest till staden såsom han numera gjorde jämt och ständigt.

Många tröstande ord talade den gamle läraren, men det war såsom hennes hjärta legat dött, hon förstod ej hwad han sade. Slutligen bad han att få se det döda barnet och Klara förde honom in i en aflägsen kammare, där gossen redan låg swept med en myrtenkrans i handen. Ett saligt leende hwilade öfwer det lilla ansigtet och prosten sade rörd: „Sörj ej att din

blomma blifwit så tidigt bruten, Herren Jesus själf har welat omplantera den i himmelrikets härliga trädgård."

Nu war det med ens som om ett ljus uppgått i moderns mörka sorgsna själ, hon böjde sina knän wid kistan och tackade Gud för hwad han gett och för hwad han tagit och den gamle läraren bad med henne.

Från denna tid war Klara en förändrad människa, hon hade ej mera lust för dans och lek, men med stilla glädje njöt hon i hemmet och war ständigt wänlig och blid mot alla människor.

Denna hennes förändring behagade dock icke hennes man, han började blifwa wresig till lynnet och månet hårdt ord fick Klara höra. Allt som åren skredo fram blef denna hans sinnesstämning wärre och wärre; han grälade snart både ute och inne, så att tjänstefolket endast för Klaras skull kunde stå ut med att tjäna ett år på Nordanwik. Sitt jordbruk försummade Janne alldeles och de präktiga åkrarna började se wanwärdade ut; folket sade att husbonden höll sig nog mycket till flaskan och sant war det, att han oftast låg i stugkammaren på fängen, då han ej hade främmande eller åkte till staden.

Ingen led dock mera af allt detta än den stadars hustrun, som ännu därtill förjde öfwer att hennes man förde ett gudlöst lif. Den enda glädje hon hade, war hennes barn, en klof snäll gosse, född året efter den älstes död. Flere andra små barn hade hon wisserligen haft, men de dogo alla wid spääd ålder. Fadern kunde ej med dem och gamla Sundelinskan mente att det war hans onda ögon, som skrämde lifwet ur dem.

Klara brukade då alltid svara: „Kära mor, vår Herre will bara pröfwa oss, om wi med godt hjärta kunna ge honom det bästa tillbaka, kärlek är det och ingenting annat."

Denna hennes glada wisja tro, war och förblef under de långa sorgfulla åren hennes enda tröst och styrka.

Åtta år hade förgått sedan Anders Karlsson blef dömd för mordet på gamle Rask, det war åter en tidig och kall höst.

Klara, nu en ganska blek och mager kwinna stod wid spjeln i den stora trefliga stugan på Nordanwik och rörde om el-

den så att den skulle lysa klarare. Janne i kammaren låg hennes man i en svår feber; han hade varit sjuå flere veckor redan och grät så förskräckligt att ingen annan än hans hustru vågat vara inne hos honom. Denna dag på morgonen hade han äntligen blifwit redig och fram mot eftermiddagen med stor ångest ropat att Klara skulle skicka efter prosten G.

Den sjuke låg som i en dwala, men så fort man kunde höra hjällrornas klingande ute på vägen, satte han sig upp i fången och såg wäntande mot dörren. Snart steg också prosten in i stugan, där han wänligt hälsade på Klara och sedan han wärmt sig några minuter framför brasan, gick han in i sjukrummet. Där satt Janne ännu upprätt och war alldeles blek med kallswett på pannan: „Herr prosten war god som kom“ började han genast.

„Säg ej så min wän, jag är alltid redo att wärka i mitt fall hwad jag förmår och en prästs främsta plikt är ju att besöka sjuka och döende.“

„Ja det blir också döden af för mig“, swarade Janne, „men herr prosten kan aldrig tro hwad den är förskräcklig för en sådan som jag“. Han stönade tungt och wred sina händer så att det knakade i dem.

„Syndare som behöfwa försonas äro wi alla,“ sade prosten långsamt.

Janne såg mot dörren där hans hustru stod: „Kom in du Klara,“ sade han, „jag har en svår syndabekännelse att göra för prosten och dig med. Herre Gud jag har ingen ro haft hwarken dag eller natt på dessa åtta åren, altsedan jag tog lifwet af gamle Rasken med Anders Karlsjons knif.“

„Gud förbarme sig gjorde du detta?“ skrek den stackars Klara och slog sig för bröstet. Prosten lade sin hand på den darrande sjuklingen och frågade sakta: „Har ni wärkligen begått denna gärning?“

„Ja herr prost“, swarade Janne, „det har jag gjort.“ Det blef en underlig tyftnad i kammaren. Klara satt med händerna för ansigtet och waggade sig fram och åter på stolen, prosten såg bekymrad och allwarjam ut; man hörde ingenting annat än klof-

fans jämna knäppningar, då började Janne åter att tala med tydlig röst. „Jag vill nu göra min uppriktiga bekännelse innan jag dörr“ sade han „måtte bara inte det sista komma innan jag hinna. Jag är en grusligt stor misådådare och mördare och ännu mer, en lögnare, som låtit en annan lida det straff, som jag förtjänat. — För åtta år sedan på den tjuguantra söndagen efter hálga trefaldigheten fick jag i kyrkan weta att Anders Karlsson bekommit penningar från Raskens son, att lämnas åt den gamle fadern. På eftermiddagen gick jag ut i grannbyarna och råfode där två „arkanglar“, som jag war mycket skyldig för kläder och annat. De satte hårdt åt mig, om jag inte genast skulle betala dem, men jag hade inte en slant och som jag war grusligt rädd att Klaras far skulle få höra något ondt om mig, så att han då inte skulle ge mig flickan till hustru som lofwadt war, gick jag hemåt och tänkte bara, hwarifrån jag kunde få penningar. Det war nu första gången jag mötte Anders, fast jag inte wille erkänna det, då det war tal där om, den aftonen som Anders blef fasttagen. Just som jag kom ett stycke förbi honom, hittade jag den nya, wackra knifwen och stoppade den i fickan, för att jag genast kände igen hwems den war. Medan jag gick där, kommo onda tankar mig i sinnet, jag kom ihåg Raskens penningar och att alla sade, att gubben nog war rikare än det såg ut. Jag gick inte hem utan fram till ett ställe där man alltid kunde få något starkt i sig; här satt jag till midnattstiden och så wände jag igen om till Raskens stuga. För andra gången såg jag nu Anders komma utåt wägen, först tänkte jag då att gömma mig bakom rönnarna, men när jag trodde han redan sett mig, så gick jag fram och låtsade prata skämt med honom, fast han just ingenting svarade. Då han gått förbi gick jag in i stugan och —“ Jannes hela kropp skakades af en rysning.

„Jag tog penningarne från skåpet, de samma som sonen fickat, de lågo hopstatta i ett papper; sedan tog jag också mera ur skrinet under sängen, men knifwen tappade jag i mörkret på golfwet. Andra dagen råfode jag på stadsresan „arkanglarne“ och betalade dem, men resten af penningarna gömde jag. När

ffenet sedan föll på Anders, war jag glad att slippa undan för så godt pris och dagen därpå gick jag och satte penningarne i en kista hemma hos honom, där befallningsman också hittade dem, då det blef undersökning i torpet. Anders hade hvarken mor eller brud tänkte jag och när ångern kom öfwer mig, drack jag tils jag somnade. Sådant har mitt lif varit dessa åtta åren, värre än en fånges, som sitter i tunga kedjor. Hwar gång mina stackars oskyldiga barn kommo för ögonen på mig, grep det mig så smärt, jag kunde aldrig se på dem och mot dig Klara war jag hård och elak därför att ditt gudfruktiga wäsende högt ropade we öfwer min synd." —

Den sjuke föll tillbaka alldeles utmattad af sin långa berättelse och tystnaden rådde åter ostörd, men slutligen tog prosten till ordet och sade: „Det är en sorglig bekännelse ni haft att göra, men jag förstår af edert tal, att ni nu bittert ångrar såväl själfwa den hemsta gärningen som den förskräckliga falskheten att låta en oskyldig lida i ert ställe. Den som så ångrar will wäl också söka godtgöra hwad han förmår, således må nu twänne wittnen infallas och ni kära husbonde inför dem ådagalägga att Anders är fri, från det som man beskylt honom för.“

„Jag är swillig därtill“, swarade Janne och Klara ropade in gårdens dräng och en närwarande torpare inför hwilka den döende med redig och klar röst åter aflade sin bekännelse. Sedan han gjort detta, woro hans krafter mycket uttömda och prosten, som såg, att den sjukas själ nu war beredd för att mottaga nådens budskap, efter det den så länge irrat omkring i förtwiflansmörka natt, satte sig wid sängen och talade många till hjärtat gående ord. Wisserligen dröjde det ännu länge innan Janne fullt förmådde fatta att en så stor syndare som han, kunde benådas för Kristi skull, då han ångrade sin skuld och flydde till korsets fot; men slutligen fann dock prosten genom Herrans bistånd den rätta vägen till hans hjärta och innan nästa morgon grydde hade Janne fått ingå i den ewiga hwilan genom Guds barmhertighet.

Klaras första omsorg blef nu att med prostens tillhjälp söka få Anders frikänd, han som under åtta långa år, oskyldigt fått draga en fånges bedröfliga of. Efter någon tids förlopp fröntes äfwen deras trogna bemödande med framgång och när våren åter höll sitt intåg i bygderna återwände äfwen Anders till sin forna hemtrakt.

Där kunde ingen känna igen honom, så förändrad hade han blifwit under sin bortawara; hans mörka hår och skägg woro nu grånade och hans rygg böjd, han såg ut som en gammal gubbe. Det war en märkwardig stund, när Anders för första gången åter stod i den gamla stugan på Nordanwik. Klara låg på sina knän och sträkte tillika med gossen sina händer emot honom:

„Förlåt förlåt för Guds skull!“ ropade hon bittert gråtande.

„Kära Klara“ svarade Anders, som genast steg fram och tog hennes hand så att hon måste resa sig upp, „du har ju insett ondt gjordt och öfwer den döde will jag ingen dom hålla. Sätt dig här på stolen så skall jag tala om för dig, huru det varit med mig under dessa åtta år.“

Klara lydde honom och satte sig ned, gossen stod bredvid henne och såg allvarsam på Anders.

„Herren hade beredt mig denna pröfning“, sade Anders andäktigt, „och jag kan också nu wälsigna Hans goda wilja, ty alt som händt mig har Han wändt till det bästa. Först kunde jag likwäl icke inse detta; wet du Klara jag hade swåra stunder när jag wiste att Janne war den skyldige och jag måste lida i hans ställe, men då jag hörde att du hade honom kär och ingen fans som mera brydde sig om mig, då min gamla mor war död, så teg jag med hwad jag tänkte om Janne, för din skull. Hwad gör wäl det, om vår väg här på jorden är mörk och mödosam, blott den leder oss fram till ett härligt mål, så har det gått mig kära Klara, jag ser det nära framför mig och begär intet mer.“ Denna bok — han wisade på prostens affeds-gåfwa — „har följt mig både dag och natt, den har varit mitt ankare och mina fötters lyfta. Men du stackars Klara har ju fått erfara många sorger sedan wi skildes?“

„Ja“, sade hon gråtande, „så har det varit, men nog har också jag förnummit att Herren haft sina affigter därmed; jag har sökt och funnit samma tröst som du.“

„Då är ju allt godt“ menade Anders och tog vänligt gossen på sitt knä; länge jutto de så och språkade tillsammans om nytt och gammalt och innan de åtfildes hade Klaras hjärta återfunnit något af den frid, som hon förlorat wid Jannes förfrädliga beännelse på dödsbädden.

Det blef nu fråga om hwad Anders skulle taga sig före. Klara wille på det enträgnaste öfvertala honom att taga emot Nordanwik, såsom en erkänsla för allt det lidande han för hennes mans skull fått utstå; detta hade äfwen varit Jannes sista önskan och bön till den som han gjort så mycken orätt. Men Anders lät icke förmå sig därtill: „Denna världens ägodelar äro icke mera för mig“, sade han, „jag har sökt och funnit det som bättre är.“

Hans lilla trefliga stuga beboddes emellertid nu af andra och därför Lofwade Anders att han för lifstiden skulle flytta in i den trefligaste kammaren på Nordanwik och arbeta där hwad han förmådde med sina under fängelsetiden utslitna krafter. Anders tänkte nämligen att en människas plikt består däruti att värka så länge hennes dag warar och icke förslöja en enda timme i lätja och sysslolöshet. Sitt uppehälle skulle han hafwa från gården, så bestämde Klara och sålunda kom det sig att Anders Karlsjon, en solklar majmorgon flyttade in i den ljusa farstukammaren på Nordanwik, där Klara nys låtit tapetsera och sätta upp hwita gardiner för fönstret.

„Från mörkret kommer jag till ljus,
Från fattigdom till ett rikt hus,
Från oro till god hwila.“

Detta war hans aftonpsalm den första kvällen i det nya hemmet.

* * *

Många år hafwa förgått sedan de händelser timat, som i det föregående berättats, men ännu kvarstår den gamla byggnaden på Nordanwik ommålad och uppsnyggad med nytt tak och

hvita fönsterkarmar. Klaras och Jannes son har vuxit upp till en ståtlig ung man med faderns resliga växt, men moderns goda ansigte. Han är nu husbonde på gården och Klara, fastän numera en gråhårig gumma sköter hushållet med owanlig rasfhets; sonen menar, att hon ser yngre ut för hvarje år som går och modern blickar vänligt på honom då han så säger.

Men den som med goda och kloka råd alltid står stödjande vid den unge husbondens sida, det är en gammal man med långt hvitt skägg och klara kloka ögon. Ingen hör honom bruka en svordom eller yttra hårda owänliga ord till någon människa, tvärtom lyser hans bleka fårade ansigte af en stilla frid, som hvar och en i hans närhet får godt utaf. Denne man är Anders Karlsson, „gårdens wälsignelse“ som Klara kallar honom.

Ända sedan den tiden då han flyttade till Nordanwik går allting bättre än förr. Åkrarna stå dubbelt så höga, kreaturen ha trefnad och aldrig mer höres knot och kif i huset mellan husbondsfolket och tjänarne. Wäl förmår Anders mindre deltaga i arbetet med egna händer allt som åren gå, men hans öga wakar troget öfwer allt. Då den unga husbonden mottog stället hade han den bäst skötta gård i hela trakten.

Nu kan Anders Karlsson unna sig mera hwila och om sommarkwällarne ser man honom ofta sitta ute på trappan röskande sin pipa, medan Klara på bänken midtemot honom sticlar strumpa. Ljuslig aftenfrid hwilar öfwer näjden och kreaturens klocker klinga så wacker när de i sakta mak komma hemåt.

Om wintertwällarne åter när modern furrar sin spinnwock wid spiselelden och sonen slöjdar något till hushållet, fätter fader Anders — såsom han nu kallas af alla — glasögonen på och läser högt för dem ur goda böcker och tidningar, ty han har lärt sig under sitt långa lif att-kunskap är en gåfwa, för hwilken hvarje människa bör vara tacksam; en Guds gåfwa till människans lycka och förädling.

Så flyter tiden stilla fram i detta hem där frid och fristlig kärlek bygt sitt bo och ute på kyrkogården wäxer på Jannes undanskymda graf en ung björk och en rosenbuske som Klara och Anders planterat.

Direktionen för sällskapet „Svenska Folk-
slans Vänner“:

Värkställande direktör: Doktor W. Grefberg, adr.:
H:fors, Mikaelsgatan 3.

Ledamöter: Professor A. O. Freudenthal.

„ „ M. G. Schybergson.

„ Med. Kand. J. Hagelstam.

„ Kontorsskrifvaren H. Hollmerus.

Suppleanter: Mag. P. Nordmann. och Stud. Hj. Neiglick.

Sekreterare: V. Häradshöfd. Alfred Norrmén, adr.: H:fors,
Esplanadg. 41.

Kassör: Kassör J. H. Sjöholm, adr.: H:fors, L. Roberts-
an 13.

Vaktmästare: Kontorsföreståndaren Viktor Westerlund, adr.:
H:fors, Heleneg. 3.

Skrifter

utgifna af sällskapet

Svenska Folkskolans Vänner.

- Första häftet: **James A. Garfield**, president i Nord-Amerikas Förenade stater. Lefnadsteckning, bearbet. efter W. M. Thayer m. fl. Bokhandelspris: 40 *ni*.
- Andra häftet: **Emigrationen**. Tvänne uppsatser i en af dagens brännande frågor. Bokhandelspris: 40 *ni*.
- Tredje häftet: **En byhistorie**. Teckning ur folklifvet af Parus Ater. Inhemskt original. Bokhandelspris: 20 *ni*.
- Fjärde häftet: **Ur Finlands historie**. En blick på Finlands historie. — Per Brahe. — Skärmytslingen på Älgsjö. — Kriget 1808—9. — J. L. Runeberg. Bokhandelspris: 40 *ni*.
- Femte häftet: **Hårdt provvad**. Skildring ur verkligheten af Zakarias Nielsen. Öfvers. från danskan. — **Skuld och försoning**. En berättelse ur folklifvet af Aina. Bokhandelspris: 20 *ni*.

Tillkännagifvande.

Manuskript till folkskrifter, behandlande ämnen ur fäderneslandets historie o. geografi, naturalhistorien, skildringar af seder och bruk, lättfattliga framställningar af frågor rörande landets samhällsskick och statsrättsliga ställning m. m., uppköpas af sällskapet „Svenska Folkskolans Vänner“.

Direktionen.
